

ÇETİN ORANLI

RUHA DOKUNAN İNSAN ÖYKÜLERİ

“Tek bir akide şekeri bile çocukları gülümsetiyorsa,
dünyada iyilik ve mutluluk inşa etmek
aslında ne kadar kolay.”

hayykitap
EDEBİYAT

Çetin Oranlı
Ruha Dokunan İnsan Öyküleri

«Hayy Kitap»

Oranlı Ç.

Ruha Dokunan İnsan Öyküleri / Ç. Oranlı — «Hayy Kitap»,

ISBN 978-625-8222-47-0

Bir çocuk, babasının geçmişini dinlerken güneş usul usul dağların arkasına yaslanır, göçmen kuşlar gölün kıyısında mola verir ve sonra uzaklara göçer. Bir adam ısrarla hakkını ararken bir nehir yatağının kıyısında değirmen taşı yosun tutar. Geçmişin odaları, avlusundaki meyve ağaçları çağırır genç kadını. Garip, çöpten topladığı küflü ekmeği köpeğiyle paylaşır. Kalpten gazi olanlar bir türlü yerleşemez bir yere. Ve zaman, kuşların konduğu çınar ağaçlarını, taş duvarları alıp götürse de, geriye bir kulübede, küçük tüpte pişen sıcak çay eşliğinde yapılan sevmeye, hayata tutunmaya dair narin sohbetlerin ruhun çeperlerinde bıraktığı buğu kalır. Kendi başına gelmeyen şey, uzak gibi görünür insana. O yüzden... Kötülüğün bunca hüküm sürdüğü dünyada iyiler olanca gücüyle mücadele etmeli. Kalplerinde sevgi, merhamet, sevda ve ayrılık olanların hikâyeleri...

ISBN 978-625-8222-47-0

© Oranlı Ç.
© Hayy Kitap

Содержание

Таş Değirmen	6
Bakkal Rüstem	14
Конец ознакомительного фрагмента.	17

Çetin Oranlı

Ruha Dokunan İnsan Öyküleri

Çetin Oranlı

1974 yılında Ordu'nun Kumru ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Kumru'da tamamladıktan sonra Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nden mezun oldu. Daha sonra aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı'nda yüksek lisansını yaptı.

Üniversite öğrencisi iken Konya basınında çalışmaya başladı. Toplam on altı yıl görev yaptığı *Merhaba* Gazetesi'nde on yıl boyunca sorumlu yazı İşleri müdürlüğü görevini üstlendi. Çetin Oranlı siyaset, kültür başta olmak üzere gazetecilik yaptığı dönemde yüzlerce röportaj gerçekleştirdi. Konya televizyonunda programlar yaptı. Yazı dizileri, köşe yazıları ve söyleşiler başta olmak üzere gazetecilik çalışmalarından ötürü çok sayıda ödül aldı. Çeşitli panel ve toplantılarda gazetecilik, yerel basın ve sorunları üzerine sunumlar yaptı. Konya sanayisinin gelişim ivmesini altmış bölümden oluşan 'Başarı Öyküleri' isimli yazı dizisi ile gündeme taşıdı. 'Başarı Öyküleri', ASKON Genel Merkezi tarafından Türkiye genelinde 'en iyi yazı dizisi' (2005 yılı) seçildi. Ankara Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesi olan Oranlı, iki dönem Konya Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreterliği görevini yaptı. 2012 yılından bu yana Basın İlan Kurumu'nda çalışıyor. Ordu'da dört buçuk yıl, Tokat'ta ise iki buçuk yıl Basın İlan Kurumu İl Müdürü olarak görev yapan Oranlı, halen aynı kurumda Mersin İl Müdürlüğü görevini ifa ediyor.

İlk kitabı *Olaylar ve Kişisel Tecrübe Işığında Gazetecilik* Mart 2016'da, ikinci kitabı *Sözün Ardı – İz Bırakan Söyleşiler* Şubat 2017'de, memleket esintilerinin yer aldığı üçüncü kitabı *Demir Kepenkli Ev – Anadolu Hikâyeleri* ise 2018 yılı nisan ayında yayımlandı. İngilizce bilen Oranlı, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı'nda doktora yapıyor. Sürekli Basın Kartı sahibi olan Oranlı, evli ve 3 çocuk babası.

Hayykitap'tan yayımlanan kitapları:

Ruha Dokunan İnsan Öyküleri, Mayıs 2020

Ruha Dokunan Patiler, Nisan 2019

Taş Değirmen

“Ve bir değirmendir zaman, insanı da, mekânı da öğüten...”

Bürokrasinin çarkları arasında sıkışan hayatıma kısa bir yaz molası vermek üzere, Karadeniz Bölgesi'nin yeşil dokusunun en yoğun hissedildiği sarp dağları Canik'in eteklerinde kurulu köyüme gelmiştim. Köyümüz, ırmağın yardığı vadinin dip kısmına yakın yamacın eteğindeydi. Yaşlı annem ve babam tam anlamıyla Karadeniz inadıyla bu eğimli arazide, fındık bahçeleri arasında, önünde küçük bir mısır tarlasının bulunduğu eski ahşap evde yaşarlardı. Ahşap evin yanına kardeşimin yaptırdığı üç katlı betonarme evin bir katına yerleşme teklifini yetmiş altı yaşındaki babam yıllardır yinelediği sözlerle reddetmişti: “Bu ev bize ata mirası. Biz ölünceye kadar burada yaşayacağız.”

Uzun yıllardır sadece bayramlarda bir günlüğüne geldiğim köyümde şimdi geçirebileceğim yaklaşık beş günüm vardı. İlk gece ahşap evde deliksiz bir uyku çektim. Ne vakittir böyle dinlenememiştim. Ahşabın insan sağlığı ve uykusu üzerindeki olumlu tesirine inanırım öteden beri. Bunu bir defa daha yaşayarak görmüş oldum.

İkinci gün kahvaltının ardından on bir yaşındaki oğlum Ali'yi de yanıma alıp bazen fındık bahçelerinin arasından, bazen de eşek yolu olarak kullanılan dar patikadan (gerçi şimdi köyde tek tük at ve eşek kalmış) geçip vadinin dip kısmına, ırmağa doğru yol aldım. Fındık bahçelerinin süsü mor yaban menekşeleri yaz mevsimi olmasına rağmen gülümseyen bir edayla hafif rüzgârda salınıyor, sarı ve beyaz çuha çiçekleri ile beyaz papatyalar bu ritmi tamamlıyordu. Kalın gövdesi ve sarı taç yaprakları ile sıra dışı bir çiçek olan danakıran çiçekleri de ocakların arasında gülümser gibi baş gösteriyordu. Yokuş aşağı yürürken çiçeklerin yanı sıra fındık ocaklarının dibini incelemeye koyuldum, fındık tirmidi dediğimiz o enfes yerel mantardan bulabilir miyim diye. Sarıdan kırmızıya doğru bir renge sahip olan o ilginç şapkasıyla birkaç tane gözükte fındık mantarı, dönüşte almak üzere, zihnimde yerlerini işaretledim. Diğer taraftan da bahar döneminde çıkan beyaz çiçekli çekülgeler (sakarca) gözüme takıldı. Çekülge veya sakarca dediğimiz bu soğanlı bitki bir çeşit sebze aslında. Enfes çorbası ve kavurması yapılır bizim memlekette. Buna, diken ucu da denilen melocanı da eklemek gerek. Memleketim sebze cenneti, diye geçirdim içimden...

Geçmişini hatırlayarak yürürken, ırmak yatağına yaklaştığımızı suyun kenarında yoğunlaşan yaban nanelerinin kokusundan anladım. Nehir yatağında sıralanan yeykin ağaçlarını ve iri kabalak otlarını gördüğümde içimde bir heyecanın belirdiğini hissettim. ırmağın derinleştiği ve 'göl' dediğimiz yerlerde tertemiz suya girip serinlemektir amacım. Yüzmeyi bu göllerde öğrenmişim ben, ırmağın göllerinde yani. Şimdi oğlum Ali'ye de ırmağın dağlardan gelen temiz ve ferah kaynak suyunda yüzmenin zevkini aşılamaaya çalışıyordum.

“Oğlum, ırmak tatlı su kaynaklarından oluşuyor. Onun için tertemizdir. Şu temmuz sıcağında bizi iyice serinletir. Ayrıca tatlı su kefali başta olmak üzere, balıklarla yan yana yüzersin. Gerçi şimdi balık falan kalmamış maalesef. Bilinçsizce doğaya saldırıp epeyce azaltmış insanlar. Ama biz gençliğimizde bu ırmakta ne balıklar tutardık. O balıkların lezzetini hiç unutamam.”

Oğlum hayran bakışlarla ırmağı inceliyor, anlattıklarımı dinliyordu. Suyun, vadinin köşesine birikerek derin bir yatak oluşturduğu göle gelmiştik ki karşıdaki geniş bir taş kulübe oğlumun dikkatini çekti.

“Baba bak, karşıda taş ev var. Çok güzel ama biraz küçük diğer evlere göre. Neden?”

“Ev değil oğlum o. Biraz yüzelim, yakından görmek için karşıya geçeriz. Su gücüyle çalışan eski taş değirmen. Şimdi çalışmıyor maalesef. Zamanında burada Değirmenci Dedemiz vardı, o çalıştırırdı bu değirmeni. Değirmen taşlarında öğütülen mısırlardan mis gibi kokan mısır unu elde edilir, bunlardan mısır ekmekleri ve çeşit çeşit yemekler yapılırdı. İnsanlar, atlar ve eşeklerle evlerinden çuval çuval mısır getirirdi buraya. Para pul yok ya o zamanlar. Değirmenci Dede öğüttüğü mısırlardan belli oranda pay alır, buna da 'hak' derdi. Sonra da çuvalara doldurup komşularının

ununu verirdi. Yıllar boyunca böyle çalıştı bu su değirmeni. Çocukluğumdan hatırlıyorum, sıra dışı, güzel ve yiğit bir adamdı Değirmenci Dede. Babamla veya ağabeyimle ne zaman gelsem, bizi yemek ve çay ikram etmeden asla göndermezdi. Değirmencinin eşi de kendisi gibi cömert bir kadındı. Bu değirmende yediğim tereyağlı mısır ekmeceklerini, içtiğim çayları asla unutamam. Allah rahmet eylesin...”

Bunları oğluma anlatırken Değirmenci Dede'nin silueti canlandı gözlerimin önünde. Başında sekiz köşe kasketi, üzerinde eski ceket, giysileri tamamen mısır ununun sarısına veya beyazına (mısırın türüne göre unun rengi sarı veya beyaz olabiliyor) bulanmış, bir ayağı aksayarak kendine güvenen bir eda ile yürüyen, kır bıyıklı, hafif sakallı, geniş yüzlü yiğit bir Karadeniz insanı... Yaşça büyük olduğu için 'Abdullah abi' diye hitap ederdi babam Değirmenci'ye. Babamın en yakın arkadaşlarından biriydi, çoğu mesele ona danışılırdı. Bir anlamda halk bilirkişisi, halk filozofuydu...

Bir saat kadar ırmağın serin sularında ferahladıktan sonra oğlumla birlikte değirmene doğru yürümeye başladık. Bizim ev vadinin güney yamacında, değirmen ise kuzeye bakan yakanın tam dip noktasındaydı. Evimize göre çapraz noktada, şirin bir tarihi eser gibi görünürdü değirmen.

Taş değirmenin tam önünde büyük ceviz ağacının dibine bırakılan, vazifesini tamamlamış, şimdi oturak olarak kullanılan değirmen taşına baktık dikkatle. Bu taşın un öğütülmesinde üstlendiği görevi ve ortasının mekanizmaya takılması için bu şekilde oyulduğunu oğluma anlatmaya başladım.

“Bu taş uzun yıllar vazife görmüş belli ki. Sonra kenarı yarıldığı içi atılmış. Bu ceviz ağacı da en az altmış yaşında oğlum. Biz küçükken de vardı. Değirmenci Dede buraya geldiğimizde bize ceviz verirdi. Bir de mevsimine göre kiraz veya üzüm toplamaya gönderirdi bahçeye. Değirmenin suyunu keserdi bazen, orada küçük birikintilerde kalan balıkları avlardık. Ne güzel günlerdi...”

Değirmenin önünden ırmak yatağına doğru baktım. Asırlardır büyük bir inatla bu vadiyi oymuş, sarp kayalıkları bile hizaya getirmişti coşkun su. Değirmenin hemen karşısında betonarme bir köprü bulunuyordu. Karşı taraftaki köylerden at, eşek ve sonraki yıllarda da patpat dediğimiz tarım taşıtları ile değirmene mısır getirmek isteyenler için Değirmenci Dede tarafından yapılmıştı. Bu köprü'nün yapımının epey maceralı olduğunu işitmiştim babamdan. Aslında benim küçükliğimde eski, düzensiz bir ahşap köprü vardı burada. Üzerinde yürürken öyle sallanırdı ki, insan tek başına veya eşeğiyle geçerken korku tüneline girmiş gibi hissedirdi kendisini ama görsel açıdan çok güzeldi ahşap köprü. Nehirle ahşap köprü'nün defalarca fotoğrafını çekmiştim bu görsel zenginlikten etkilenerek. Değirmenci Dede, köylüleri eziyetten kurtarmak için yaptırmıştı besbelli beton köprüyü...

Oğlumla birlikte değirmenin kapısına yürüdük. Kilitli değildi, kapıya dokunduğumda açıldı, içeri girdik. İki değirmen taşı, çevresi insan beline kadar gelen beton un haznesi ile çevrili vaziyette mahzun bir şekilde, zamana direnircesine, diplerinde oluklarla bekliyordu. Tarihin izlerini yansıtan taş yapılara ve heykellere benziyordu değirmenin parçaları bu haliyle. Mısır öğütmeye alışkın taşların suskunluğu insana büyük hüznü veriyordu. Telefonun ışığını açtım yakından görmek için. Taşların çevresi örümcek ağları ile kaplıydı. Üstünde mısırın öğütüldüğü ahşap haznelere ise, kim bilir hangi serseri tarafından kısmen yakıldığı için darmadağın olmuş, kalan parçalar da iyice kararmıştı. Eski, dokunaklı bir şarkıyı dinlercesine insanın kalbine işliyordu bu durum.

Taş duvarları incelemeye koyuldum. Çerçevesi bir şey dikkatimi çekti duvarda. Yakından incelemeye koyuldum. Bir gazetenin orta sayfası, yani yan yana iki sayfa çerçevesi duvara asılmıştı. Telefonun ışığını yaklaştırdım hayretle. Gazete sayfası o anda alıp sürükledi beni. Değirmenin sahibi Abdullah Dede'nin anısına torunu tarafından yazılan yazı yer alıyordu gazetede. Siyah beyaz fotoğraflar ve gri bir zemin üzerinde üç kıtalık bir şiir eşlik ediyordu bu yazıya. Önce büyük bir merak ve hayretle yazıyı okumaya koyuldum. Okudukça merakım arttı. En sonunda da şiiri okudum, gözlerimin dolmasına engel olamayarak ve aşına olduğum bambaşka dünyalara yolculuk yaparak...

Ekmeğini Bölüştü, Haksızlıkla Savaştı

Mücadele ile geçen bir ömür, memleketimizin efsane değirmencisi, dedem Deli Abdullah'a dair...

O koca çınarı, dedem Değirmenci Abdullah'ı (nam-ı diğer Değirmenci Deli Abdullah) iki hafta önce iki köyün kesiştiği Yeşil Vadi'nin ıssız noktasında, evinin önünden dualarla son yolculuğuna uğurladık. 'Değirmenci Abdullah Efendi', 'Onbaşı'nın Abdullah' veya kimilerince de 'Deli Abdullah' olarak bilinen doksan bir yaşında bir ulu çınardı o. Yaşadığı coğrafyanın hırçın, inatçı, yiğit, mert, aynı zamanda da gani gönüllü karakterini giymiş gerçek bir Karadeniz insanı idi. Dağ, taş, ırmak dinlemeden çalışır, kayaları devirerek oluşturduğu setlerle ırmağın yatağından değirmenin kanalına su taşır, tam anlamıyla ekmeğini taştan, topraktan ve hırçın sularından çıkartırdı. Dağlardan çıkardığı sert kayalardan kuyumcu titizliği ve alnının teri ile emek vererek değirmen taşları yontardı. Değirmen taşı işinde ustalığı öyle nam salmıştı ki, küçüklüğümde memleketimin ilçelerine, hatta komşu ilin köylerine su değirmeni kurmak için gittiğini hatırlarım.

Değirmenine atlarla, eşeklerle mısır çuvalı taşıyan her misafir için büyükannem müthiş üretkenliği ile illa ki sofraya kurar, dedem ekmeğe varsa bölüşür, haksızlığa uğrarsa mutlaka savaşırdı. İşte bu yazı, hayatımda rahmetli babamla birlikte büyük bir iz bırakan bu sıra dışı yiğit insanla ilgili anılarıma, dünyamızdan bir kuyruklu yıldız gibi geçen 'Değirmenci Deli Abdullah'la ilgili bildiklerime dairdir...

Bir Mücadele İnsanı...

İrmağın kenarında, vadinin dip kısmında kurulu iki katlı ahşap ev ve dört yüz metre aşağısında ırmağın suyu ile çalışan taş değirmen arasında –gençlik yıllarında geçirdiği bir kazadan dolayı– hafif aksayan adımlarla yürüyen, eski ceketi, keçe pantolonu, başından hiç çıkarmadığı sekiz köşe kasketi ile heybetli bir insan. Giysileri, saçları çoğu zaman mısır ununa bulanmış fakat geniş yüzünden gülümseme eksik olmayan bir adam... Değirmenci dedemin hafızamda ilk beliren görüntüsü budur. Çocukluğumuzda en büyük eğlencemiz, evimize yaklaşık üç kilometre uzaklıkta bulunan değirmen yanına gitmekti. Farklı bir sevgi frekansı ile severdi dedemiz bizi. Değirmen yanı, dedemin evi demekti. Değirmen yanına gitmek ırmağın serin sularına girmek, değirmenin su kanalında akan suyu izin alıp keserek enfes lezzetteki tatlı su balıklarını yakalamak, olabildiğince hür ortamda oyun oynamak, mevsimine göre vişne, kiraz, armut, incir, üzüm ve cennet hurması gibi meyve türlerini dalından yemek, aşçılığı ile ünlü büyükannemin yaptığı börekleri, tereyağlı sıcak mısır ekmeğini tatmak demekti... Bereket ve özgürlük kaynağıydı değirmen yanı bizim için...

1926 doğumlu Değirmenci dedem inatçı kişiliğiyle gerçek bir mücadele insanıydı. Mütevazı şartlarda yıllar önce yaptığı ahşap ev, kırsal mimarinin mütevazı örneklerinden biriydi. Eldeki tomrukların, kerestelerin pratik bir zekâyla birleştirildiği bu eski evi şimdi bana hatırlatan tek şey Karadeniz illerinin az sayıdaki ahşap camileri. Hem vadinin ıssız, dingin yapısından, hem de evde kullanılan malzemelerden olsa gerek, bu ahşap evde uyunan birkaç saatlik uyku, insana iyi bir dinlenme hissini verirdi. Ergenlik yıllarımda bu ev benim için tam anlamıyla hayatın dertlerinden kaçış noktası, bir nevi manevi sığınak haline gelmişti. Ne yazık ki 1990 yılında sobadan sıçrayan bir alev neticesinde çıkan yangınla ahşap ev kül oldu. Yerine yapılan beton ev ise, hiçbir zaman eskisinin boşluğunu dolduramadı.

Dedemin hayatı genellikle ev ve değirmen arasında geçirdi. Bazen ırmak debisinde yağmurun veya sel sularının etkisiyle değirmenin içi su almaya başladığı, dedem büyük bir telaşla işe girişirdi. Sel ve taşkınlarla karşı kasma, kürek ve balyozla insanüstü bir gayretle çalıştığını görürdük. Mevsimine göre fındık bahçelerine de el atardı. Heyelan kaynağı olan ırmak yatağının kenarındaki yamacı ıslah edip orayı ağaçlandırmak, dağlık alanları bahçe haline getirmek de onun emek verdiği işler

arasındaydı. Ancak dedemin hayatının odak noktasını, büyük bir sevda gibi sahiplendiği değirmeni ve suyun kaynağının geldiği nehir oluşturmaktaydı. Belirli bir debideki suyu oluşturduğu setler ve yaklaşık bir kilometrelik kanalla (değirmenin anası derdik) değirmene akıtır, yüksekten gelen su kot farkı ile –tam anlamıyla bir baraj mantığıyla– hızla değirmenin taşlarını çeviren çarka düşer ve el emeği fabrika taşlarını çevirmeye başlardı. Geriye taşların üzerindeki ahşap hazinenin alacağı kadar mısır koymak ve hazinenin ağzını açıp taşın oluşuna düşmesini sağlamak kalırdı. Dedem mısırların belli bir ritimle düşüşünü, adeta bereketin değirmene dağılması gibi taş bölmeye un olarak serpilişini büyük bir keyifle izler, arada bir bakır kâsesi ile mısır ununun kalitesini kontrol ederdi. Değirmen çalışırken yayılan mısır unu ve taş kokusu unutulacak gibi değildi. Biz mısırların un haline getirilişini keyifle izlerken, Değirmenci Dedem gürültülü ortama rağmen un öğütmek için gelen misafiri ile sohbet etmeyi ihmal etmez, bir süre sonra da misafirini ısrarla evine yemek ve çay ikramına götürür, bazen de sıcak mısır ekmeği, tereyağı, peynir, baldan oluşan ikramlar değirmene getirilirdi.

İssiz bir vadinin yakınında doğup büyüdüğü ve evini tam anlamıyla vahşi doğanın göbeğinde kurduğundan olsa gerek, tabiatla mücadele ve daimi ıslah çabası onun hayatının önemli bir kısmını oluşturuyordu. Bu sebeple nehir yatağında çalışmak, kayaları devirerek suyun akışını ayarlamak, değirmene gelen suyun kanalını düzenlemek dedem için olağan işlerdendi. Taşla, toprakla mücadeleyi bir hobi, bir sanat eylemi gibi icra ederdi. Sadece ırmakta çalışmazdı, vadinin kenarındaki yarı uçurum taşlık alanları da ıslah edip, bahçe haline getirmek için çabalardı. Bazen değirmen taşı çıkarmak için uzak yerlere gittiğini, taşı bir sanatkar gibi yontup, adını bile yeni duyduğumuz köylere değirmen kurduğunu bir masal gibi anlatırdı bize. Bu nedenle çocukluğumuzun gizli kahramanıydı o...

Dedemin Kavgaları...

Çalışkanlığının yanı sıra en önemli özelliklerinden biri de hakkını aramayı bilmesiydi. Hak arama çabaları, kendisinin başına zaman zaman işler açmış, sıra dışı maceralar yaşamasına sebep olmuştu. İssiz bir vadinin dip noktasında tek bir hane olarak bulunan evinin yol sorununu çözmek için belediye başkanı ile giriştiği psikolojik savaşı çocukluğundan hayal meyal hatırlarım. Yol sorunu uzun uğraşlarına rağmen bir türlü çözülmeyince belediye başkanını tıraş olurken berberde yakalamış, önce küfürler savurmuş, sonra da sol eliyle taşlamıştı. Başkanın yüzünde tıraş sabunu köpüğü bulunduğu halde kaçıışı, olayın tanıkları tarafından esprili bir şekilde anlatılırdı. Sol eliyle çok iyi taş atardı dedem. Ama bereket versin ki attığı taş Başkan'a değil de cama isabet etmiş, iyi bir siyaset adamı olan Başkan da rahmetli babamın ricası üzerine olayı büyütmemeyi tercih etmişti.

Ancak başka vakalar sebebiyle çok defa mahkemelik olmuştu dedem. Zira mahkemelik olmayı sıradan bir olay, hak arama tutumunun parçası olarak algılıyordu. Bunlardan en eskisi bir gönül macerası ile ilgili olmakla birlikte, bazıları sınır anlaşmazlıkları, bazıları yol vermeme, bazıları ise onun muhtarlık meselesi gibi sorunlarla ilgiliydi. Başına en büyük dert açan vaka, kadın kaçırma hadisesinin de karıştığı ikinci evlilik girişimiydi. Anneannemin genç yaşta (henüz annem yedi yaşında iken) vefatının ardından büyükannemle ikinci evliliğini yapan dedem, aradan yıllar geçtikten sonra dul kalmış olan gençlik aşkını da eş olarak almakta anlaşmış, ancak kadının yakınlarının karşı çıkması neticesinde tüm ilçede yıllarca konuşulan hadiseler yaşanmıştı. “Kimse bize engel olamaz” mantığı ile genç kadını kaçırmış, işin ilginç tarafı da bu kaçırma eylemine üzerine kuma getirilen büyükannem de yardımcı olmak durumunda kalmıştı. Ancak genç kadının yakınlarının şikâyeti üzerine, epeyce direnmesine rağmen dedem yakalanmış, bundan sonra da işin yönü değişmişti. Başlangıçta rızası olduğu düşünülen kadın, ağabeylerinin baskısı üzerine, “Zorla kaçırıldım” diyerek dedemden şikâyetçi olunca, dört aylık zorunlu bir cezaevi macerası hayatının dönüm noktası olarak belirmişti. Aradan geçen yılların ardından bu anneannemin de aktörü olduğu kaçırma olayı ailemizin kara mizah kaynağı haline geldi. Ancak biliyorduk ki, dedem o gönül yarasını hiç unutamamıştı.

Muhtarlığı Sandıkta Kazandı, Masada Kaybetti

Bir de muhtarlık hadisesi vardı dedemin. Girdiği muhtarlık seçiminde mahalle ahalisinden, “Bu memlekete deli lazım. Değirmenci Abdullah delidir, hakkını aramayı bilir, bizim de hakkımızı arar” mantığı ile tam destek almış, seçimi kazanmış, ancak masada kaybetmişti. Zira dedem ilkokul mezunu değildi, okuma yazması yoktu. Haliyle bu durum şikâyet konusu olduğunda, mühür kaybeden adaya verilmişti. Bunun neticesinde dedeme düşen, kendisini ispiyon edenleri taşa tutmak, arı kovanlarının arasında önüne katıp kovalamak ve pataklamak olmuştu. Benzer vakalar sebebiyle çıktığı mahkemelerde hâkimin, savcının karşısında da dik durmaktan, hakkında ısrarcı olmaktan kaçınmamış, argoya ve yer yer küfürlü konuşmalara kaçan bir üslupla savunma yaptığından ceza ile tehdit edildiğinde de geri adım atmamıştı. Zira inatçı kişiliği geri adım atmayı engelliyordu. Bu hadiselerden birinde mahkûm edildiği tazminat bedelini ödemeyi reddetmiş, on beş günlük hapis cezasına çarptırılınca da, “On beş günde dışarıda o kadar parayı kazanmam mümkün mü? On beş gün hapis yatarım, kazançlı çıkarım,” demişti. Bu tutum hâkimi de, polisi de şaşırtmıştı. Polis memurları, “Yapma dede, öde bu cezayı iş kapansın. Bu yaştaki adamın hapse girmesi olacak iş değil,” diye ricada bulunmuş, fakat dedem Nuh demiş Peygamber dememişti. Hadise, ancak dayımın devreye girip tazminatı ödemesiyle kapanmıştı.

Ortalığı Ayağa Kaldırıp Kuduz Aşısını Temin Etmmişti

Hakkını aramayı bilmesi, bazen büyük bir gürültüyle dışa vuran cesareti belki de aileyi büyük bir dramın eşiğinden de kurtarmıştı. Annemin anlattığına göre henüz küçük bir çocukken teyzemi kuduz olduğundan şüphelenilen sahipsiz bir köpek ısırmış. Dedem hiç riske girmeden ilçemizin yolunu tutmuş, sağlık ocağına gitmiş. Ancak 1970’li yılların imkânsızlıkları, ilçede ne yazık ki kuduz aşısı bulunmuyormuş. “Çocuğum ölürse bunun hesabını kim verecek?” diyerek feryat edip gürültü çıkarınca iş Kaymakamlığa kadar intikal etmiş. Neticede sağlık görevlileri dedemi ve teyzemi Trabzon’a kadar göndermiş ve aşı oradan temin edilmiş. Bu olayı anlatırken dedemin söylediği şu sözü unutamam: “Yeğenimin çocuğu kuduz aşısı yapılmadığı için ölmüştü. O çocuğun feryatlarını unutamam. Bu nedenle ne yapıp edip tedbir almaya mecburdum.”

Ben de henüz on iki yaşında iken, üstelik de göbekten tam beş gün boyunca kuduz aşısı olmak zorunda kalmıştım. Beni ayağımdan ısırap sürükleyen ise, dedemin yeni aldığı için bize alışamayan ve sonrasında da uzun yıllar boyunca severek beslediği iri bir Kangal köpeğiydi. Bir kış gününde yoğun karların arasından yürüyerek dedemlere geldiğim için ayaklarım ıslanarak eve girmiş, çoraplarımı çıkarmaya çalışırken ahşap evin salonuna kadar giren köpeğin saldırısına uğramıştım. Hemen yardıma koşan dedem ve büyükannem arasında köpeğin zapt edilmemesi nedeniyle kavga çıkmış, kendi acımı unutarak onları ayırmaya çalışmıştım.

Sen misin Köprü Yaptıran?

Şüphesiz onun en sıra dışı vakalarından biri köprü meselesiydi. Irmağın kenarında bulunan değirmenine karşı mahalleden öğütülmesi için at ve eşeklerle mısır getiren insanlar, dedemin yaptığı eski ahşap köprüden güçlkle geçiyordu. Yüklü binek hayvanları sahipleri eşliğinde geçerken köprü sallanıyor, insanı ha yıkıldı ha yıkılacak korkusu ile karşı karşıya bırakıyordu. Birkaç defa binek hayvanların köprüden düştüğü, bazen de atların ve eşeklerin toynaklarının tahtaların arasına sıkıştığı olmuştu. Köprünün sürekli onarımından bıkan dedem kalıcı bir çözüme, yani beton köprü yaptırmaya girişmişti. Ancak köprünün karşı yakasındaki ayağın oturduğu –ırmak kenarında olmasına rağmen– fındık bahçesinin sahibi ile anlaşmazlık yaşamıştı. Köprünün ayağı için –üstelik ırmak kenarında–

verilecek birkaç metrelik yeri ne hikmetse çok görmüşler, iş yargıya intikal etmişti. Buna karşın iki bin iki yılında inatla beton köprüyü tamamladı, üzerine de Türk bayrağını astı. Ödülü ise şikâyetçi olunması nedeniyle kendisine karşı mahkemece verilen üç yüz yirmi yedi milyon liralık para cezasıydı! Bu ilginç olay, dedemin yaptırdığı köprü üzerinde elinde bayrağıyla çekilen fotoğrafla birlikte bir haber ajansı üzerinden, “Sen misin vatanını seven?” başlığıyla gazetelere yansıdı. Halen o beton köprü dedemin değirmeninin önünde sevdasının, özlemenin abidesi gibi ayakta duruyor. Ne yazık ki şimdi eski taş değirmenin önündeki köprüden mısır çuvalları yüklü atlar ve eşekler geçmiyor... Değirmen gibi, köprü de ıssız kaldı artık...

Dedemin tuhaf şakaları, aramızda uzun yıllar devam eden tatlı sert bir savaşa neden olmuştu. Ben daha ilkokulda iken, “Sevi evereceğim, sana dokuz çocuklu gebe baldızımı vereceğim,” gibi tuhaf esprilere başlayınca, öncelikle kendisinden kaçma, saklanma yoluna gitmişim. Çocukluk ya, böyle bir şeyin mümkün olamayacağını bildiğim halde son derece rahatsız oluyordum. Oysa bu şakalar dedemin beni sevme şekliydi sadece. O eve geldiğinde masanın altına girerdim, o kısa bir süre sonra beni bulur, yeniden garip şakalarına başlardı. Zamanla şakalardan iyice bıkmış, nefret etmiş, sonunda ona karşı yumruklu taarruza başlamıştım. Dedem bu saldırılardan daha fazla zevk almış, şakalarını ısrarla ben lise çağına gelip artık kendisine aldırnamaya başlayınca kadar sürdürmüştü. O ise evlilikle ilgili takıntısını kendisi için devam ettirmiş, uzun yıllar boyunca, “Bir kadınla olmuyor, bir daha evleneceğim. Kaçırdığım kadını tekrar alacağım,” deyip durmuştu.

İki katlı ahşap evinin aynı zamanda oturma odası olarak kullanılan geniş mutfağında, odun ateşiyle yanan kuzinenin üzerinde daima ıhlamur kaynardı. O dönemde evlerde çay ancak akşamları demlenir, kahvaltıda ıhlamur içilirdi. Çaya ‘kara çay’, ıhlamura ise ‘ıhlamur çayı’ denirdi. Sağlıklı bir ürün olan ıhlamurun tercih edilmesinin ana sebebi ise, evin etrafındaki dev ıhlamur ağacından çiçeklerinin toplanıp çaydanlığa ücretsiz olarak girmesiydi. Paranın değerli ve kıt, ancak her şeyin lezzetli olduğu yıllardı.

Ihlamur Kokulu Ev ve Tuz Kavgaları

Dedem bir yandan ıhlamurunu veya çayını yudumlarken bir yandan da kilo ile aldığı filtresiz Birinci sigaralarını tütürürdü ardı ardına. Günde üç paket sigara tükettiğini hatırlıyorum. Ancak damar tıkanıklığı yaşayıp dayımın kurnazca katkısı ile doktorun, “Sigarayı bırakmazsan bacağına kesmek zorunda kalacağız,” uyarısı sonucunda, üst düzey bir tiryaki olmasına karşın sigaraya veda etmiş, ömrünün kalan yıllarını daha sağlıklı geçirme kısmetini yakalamıştı. O gün bugündür, sigarayı bırakmakta zorlanan tiryaki arkadaşlarıma dedem gibi inatçı bir insanın bile nasıl vazgeçebildiğini anlatarak örnek veririm.

Dedemin evde ekmeğin veya yemeğin tuzunun az olması nedeniyle (tuzlu gıda tüketmeye alışmıştı) çıkardığı kavgalar da meşhurdur. Büyükannem genellikle alttan almaya çalışır, ancak çıkacak gürültünün önüne geçemez, çoğu zaman biz araya girerek olayın yatışmasına çalışırdık. Ancak bu tuz gerilimi birkaç saatten aşağı yatışmazdı. Şimdi, “Tuz ilave edilir, ne var bunda?” denilebilir. Ama dediğim dedik tarzında inatçı bir adamdı dedem...

Rahatsızlığı nedeniyle son yıllarda değirmeninin kapısına kilit vurmaya zorunda kalması, onun için tam anlamıyla psikolojik yıkım olmuştu. Değirmen taşlarının bir fabrika gibi çalışması, at ve eşeklerle mısır getiren misafirler, onlarla yaptıkları sohbetler, evinde veya taşların kenarındaki ikramlar onun için yaşam kaynağıydı. Son yıllarda yaşlılığına ve rahatsızlığına rağmen değirmene yeniden su vermek için ırmağın içine girmiş, bu nedenle şifayı iyice kapmıştı. İlerleyen zaman onun için sağlık sorunlarıyla, yani zorlu bir imtihanla geçti. Ama inatçı ve mücadeleci bir adamdı dedem. Doktorun, “Birkaç günden fazla yaşayamaz, kendinizi ona göre hazırlayın, uzaktaki akrabalara haber verin,” demesine rağmen, dört yıl dört ay boyunca yaşama tutundu. Pes etmemişti ama ayağa kalkma çabaları artık sonuçsuz kalmaya mahkûmdu.

En son Kurban Bayramı'nda ziyaretine gittiğimizde epeyce keyifsizdi. “İyi değilim, yakında yolcuyum,” dedi aniden. İçimize adeta bir kurşun saplanmıştı...

Hissetmişti ecelin kapıyı çalacağını, kısa bir süre sonra, bir pazartesi gecesini hayata gözlerini yumdu. Alışamadık henüz, halen ev ile değirmen arasında veya yatağında gülümseyerek bize bakacak gibi geliyor. Onun yokluğunun ne derin boşluklar doğurduğunu yıllar geçtikçe idrak edeceğiz. Şair Orhan Veli'nin dediği gibi, “Ölüm Allah'ın emri, ayrılık olmasaydı!”

Fatih Kısaparmak'ın, “Bu adam benim babam” şarkısını hatırlatırcasına, kasketiyle hafızamıza ve yüreğimize kazınan yiğit insan! Karadeniz'in taşları delen ihtiyar delikanlısı! Şimdi sadece akrabaların değil, taş değirmenin de yetim, ırmak yanı da ıssız...

Mücadeleci, güzel bir tabiat insanı olarak yaşadı, ekmeğini, sevgisini paylaştı dedem. Mekânı cennet olsun...

Değirmenci Dedem

Değirmen mi ağarttı saçlarını
Yoksa yılların yorgunluğu mu?
Devirecek misin yine nehrin taşlarını
Oluklardan akan sarı mısırın unu mu?

Neden kilitli değirmenin kapısı
Kalmadı mı insanın ahde vefası
Kul aldandı, nerede dünyanın tapusu
Yoldaşın kara toprak mı dedem?

İyiliğin yankılanır sonsuzlukta
Ekmeğini bölüştün kara yoklukta
Ağaçların kaldı mı susuzlukta
Bu son pek acı oldu be dedem!

Değirmenci Dede'nin hayatını anlatan bu yazıyı geçmişime yolculuk yaparak, gözlerim dolarak okudum. Gazete sayfasının fotoğraflarını çektikten sonra değirmenin kapısını kapatıp oğlum Ali ile birlikte eve doğru yol aldık.

Akşamüzeri, gündüz yaptığımız değirmen yolculuğunu babama anlattım. Onun da eski dostunu hatırlayarak gözlerinin buğulandığını yakaladım bir an.

“Hey gidi Abdullah Abi, sıra dışı bir adamdı be. Ne güzel, ne yiğit bir insandı. Elinde ne varsa bölüşürdü misafiriyle. Yalnız onun maceralarını anlatmaya derman yetmez. Ne adamdı amma!”

“Nehrin yatağında sürekli bir şeyler yaptığını hayal meyal hatırlıyorum.”

“Eskiden büyük yokluk ve çaresizlik vardı oğlum. Yiyecek ekmeği bulmak bile çok zordu. Tarla tapan yok denecek kadar az. Abdullah abi yokluğa karşı savaşır, tabiri caizse ekmeğini taştan çıkartırdı. Koca koca kayaları devirerek ırmağın yatağını değiştirip yeni tarlalar açardı. Oraya mısır, fasulye, kabak eker, fındık ocakları dikerdi. Her sel afetinde değirmenin suyunu sağlayan bentler yıkılır, o inatla yeniden ve daha güçlü bir şekilde onarırdı. Sonunda uzun yıllar boyunca yıkılmayacak bir şekilde bent inşa etmeyi başarmıştı. ‘Su akar yolunu, yatağını bulur’ derler ya. İnsan iradesi hafife alınabilecek bir şey değil oğlum. Bence suyun yatağını bazen insan azmi belirler. Değirmenci Abdullah, insan çabasının yatağın akışını değiştirebileceğinin numunelerini ortaya koyan bir adamdı.”

Tatil molasının sona ermesine çok az kalmıştı. Yola çıkmadan önce oğlumla birlikte bir defa daha yüzmek üzere ırmak kenarına indik. Karşıdan eski bir dosta gülümser gibi hüznle baktım taş değirmene. İçimi okumuş gibi konuştu sordu oğlum:

“Neden artık bu değirmen çalıştırılmıyor baba?”

“Anlatmak zor, oğlum... Su ve ekmeğ çoktan bozuldu. Ne yazık ki devir değişti, insanlar değişti...”

Değirmene son kez bakarken şu notu düşmüştüm telefon defterime: “Her insanın ve her eski mekânın bir hikâyesi vardır. Geçmişten geleceğe uzanan. Ve bir değirmendir zaman, insanı da, mekânı da öğüten...”

Bakkal Rüstem

“Tek bir akide şekeri bile çocukları gülümsetiyorsa, küçük çabaların toplamıyla dünyada iyilik ve mutluluk inşa etmek aslında ne kadar kolay.”

Belli bir düzene bağlı olmasa da bahçesinde vişne, kiraz, elma, armut gibi meyve ağaçlarının ve çeşit çeşit çiçeklerin bulunduğu farklı renklerde gecekonduların yok edilmediği, kentsel dönüşüm veya toplu konut denilen devasa beton canavarının eski sokaklara kadar girmediği büyük şehrin kenar mahallesinde tanışmıştım Bakkal Rüstem’i. 1990’lı yılların başındaydık ve yükseköğrenim için şehre yeni gelmiştim. Fakülteyi kazanıp kayıt yaptırmış, kalacak yer arayışına girişmiştim. Ancak devlet yurdunda kısmetim açık değildi, hangi kapıyı çalsam yüzüme kapanmıştı. Liseden üst devre arkadaşlarımın ikamet ettiği ve benim de misafir olarak kaldığım öğrenci evinde yer de yoktu. Böyle bir durumda insanın imdadına gurbetteki hemşerileri yetişir ya. Ben de öğrenim göreceğim fakülteye dolmuşla yarım saat mesafede evi bulunan hemşerimiz Azmi Bey’e telefon etmiş, kiralık eve ihtiyacım olduğunu söylemişim. Hızır gibi yetişmiş, o vakur sesiyle, “Gel yeğenim. Bizim evin altında iki göz odalı küçük bir ev var. Hemen bitişiğinde bakkal bulunuyor. Sana birkaç da eski eşya ayarlarınız orada kalırsın. İstersen bir arkadaşın da seninle kalabilir,” demişti. Gurbetteyiz ne de olsa, o çaresizliğin içerisinde ilaç gibi gelmişti bana bu teklif.

Eşyalarımızın bulunduğu kocaman iki valizi sürükleyerek evin bulunduğu gecekondu semtine gitmek üzere dolmuşa binmiştik Hüseyin’le birlikte. Hüseyin liseden arkadaşım, aynı fakültenin farklı bölümlerini kazanmıştık. Kader bizi üniversitede de ayırmamıştı. Altı kilometrelik mesafeyi, ardi arkası kesilmeyen yolcu indirme bindirme hamleleri ile yaklaşık yarım saatte alabilmişti dolmuş. Kafamda yol boyunca, ‘nasıl yapacağız’ endişesi ve yeni bir hayata başlamanın heyecanı vardı. Endişemi gülümseyerek kapatmaya çalışıyordum nedense. Nihayetinde evin bulunduğu caddenin girişinde indik ve Azmi Bey’in tarif ettiği noktaya doğru yürüyüşe koyulduk. Yolun iki yanında eylül sonu olması nedeniyle yaprakları sararmaya veya kızarmaya başlayan kavak, çınar ve meyve ağaçlarının sıralandığı eski, ancak şirin bir gecekondu mahallesinin sokağıydı burası. Evlerin bahçe duvarlarına sarmaşıklerle birlikte sarı ve siyah üzümler pastel boya tabloları gibi eşlik ediyor, kasımpatılar o asil sarı duruşuyla demir kapıların ardından başkaldırıyordu. Kızıl renk sarmaşıklerle duvarları çevrili bahçeli bir evin kapısı önünde kaplan desenli tekir kedi uzanmış yavrularını emziriyor, avludan horoz ve tavukların sesi geliyordu. Sokağın ilerisine doğru adımlarken kırsal bölgeden gelen insanların yabancılik çekmeyeceği bir ortamı bulduğumuzu konuşuyorduk arkadaşım Hüseyin’le, bir yandan gittikçe ağırlaşan valizlerimizi sürükleyerek. Beş yüz metre kadar yürümüştük ki, yola bitişik iki katlı kırmızı evin altında bulunan, mavi zemin üzerine siyah harflerin işlendiği tabelasında ‘Bakkal Rüstem’ yazan dükkânın önünde bulduk kendimizi. Azmi Bey, bakkalın önündeki kaldırımında küçük bir masayı çevreleyen taburelerden birinde oturuyordu. Karşısındaki mavi önlüklü, orta boylu, otuz yaşlarında, zayıf, esmer ve güler yüzlü kişinin bakkalın sahibi olduğu anlaşılıyordu. Azmi Bey’i çocukluğumdan bu yana tanırım. Tıknaz bedeni ile nerede olsa fark edilirdi. Pos bıyıklarına ve gür saçlarına yılların hatırası bembeyaz aklar düşmüştü şimdilerde. Bizi fark edince yerinden kalktı, Anadolu insanının misafirperverliğini yansıtır şekilde “Hoş geldiniz,” deyip kucakladı, sonra da bakkalın sahibi genç komşusu ile birlikte valizlerimizi alıp dükkân girişinde uygun bir yere koydu. Kısa bir süre sonra bakkalın getirdiği çayları finger bisküviler eşliğinde yudumluyorduk. Azmi Bey bir yandan kalacağımız küçük daire hakkında bilgi veriyor, diğer yandan da kiracısı olan Bakkal Rüstem’i tanıtıyordu.

“Hele çayınızı içip bir soluklanın, hemen yan tarafımızda kalacağınız yer. Kirası uygun, hiç dert etmeyin. İçini bir güzel temizlersiniz, bizde eski kanepeler, perde falan var. Onlarla bir düzen kurarsınız size inşallah. Bu genç arkadaşımız da, Rüstem. ‘Yandan hemşerimiz’, yani komşu ilçeden. Bu dükkânda alınının teriyle çalıştırır, ekmeğini çıkarır. Tam size burada rehberlik edecek,

arkadaş olacak bir ağabeyiniz. Kendisi lise mezunu, üniversiteye gidememiş ama tam anlamıyla kitap kurdudur. Onun okuduğu kitabı profesörler okumamıştır ha! Adamın kralıdır ayrıca, mahalle halkının kardeşi, ağabeyidir, haberiniz olsun.”

Bakkal Rüstem gülümseyerek dinliyordu kendisi ile ilgili anlatılanları. Sanki daima gülümser gibi bir hali vardı. Bazı insanların yüzüne tebessüm bir başka yakışır, taze bir gül gibi yerleşir ya, tam olarak öyle. Ancak onda bu gülümsemeye bir giz gibi eşlik eden hüznün de fark ediliyordu dikkatle bakıldığında. Derin bir acıyı saklarcasına...

Aşağı yukarı yirmi metrekarelik dükkânda bir mahalle bakkalında bulunması lazım gelen her şey vardı. Henüz süpermarketlerin örümcek ağı gibi şehrin en ücra köşelerine kadar uzanmadığı yıllardı. Mahalle bakkalı, mahallenin bilirkişisi, her konunun danışıldığı dert ortağı konumundaydı o yıllarda. Cebinde dolmuş parası bulunmayanın bile borç aldığı, veresiye defterinin bir kamu hizmeti gibi kabardığı... Gerçi bu durumu istismar edenler de yok değildi ama genel manzarada paylaşım esasına uygun hareket ediliyordu. Bakkal Rüstem’in genç bir bilge gibi duruşunu, ablak, gülümseyen, temiz yüzünü ve düzgün saçlarını tamamlar gibi duran ütülü, mavi önlüğünü şöyle bir süzerken henüz tezgâhın diğer tarafında yaşanan güçlükleri bilmiyorduk. Bir yandan öğrenci evinde kuracağımız düzenin telaşı sarmıştı beni, bir yandan da Bakkal Rüstem’in çoğu akademisyenden daha fazla kitap okumasına rağmen neden küçük bir dükkâna hapsoldüğüne dair merakım...

Hemşerim Azmi Bey’in desteğiyle kısa bir sürede evde düzeni kurduk. Eksik olan eşyaları da iyi kötü ikinci elden sağlamıştık. Nasılsa yanı başımızda bakkal vardı, ufak tefek ihtiyaçları oradan temin ediyorduk. Paramız yetişmediğinde her zaman sakin bir tavırla, “Sonra verirsiniz, mesele değil,” diyordu Bakkal Rüstem. Biz de en sonunda çareyi deftere hesap açtırıp elimize para geçtikçe ödemekte bulduk. İlginç bir adamdı Bakkal Rüstem, çocuklar geldiğinde ellerinde para olsun olmasın, hiçbirini boş çevirmiyor, ya şeker, ya da sakız verip gönderiyordu. “Bir tek akide şekeri bile bir çocuğu gülümsetiyorsa, küçük çabaların toplamıyla, dünyada iyilik ve mutluluk inşa etmek aslında ne kadar kolay,” diyordu. Bu lafını çok sevmiştik Hüseyin’le.

Kısa bir süre içerisinde çok iyi dost olduk Bakkal Rüstem’le. Öyle ki, okul çıkışında soluğu bakkalda alıyor, çoğunlukla tulum peyniri ve ekmeğin eşlik ettiği ince belli bardaklardaki çayımızı yudumluyorduk. Bazen bize özel menemen ve sucuk pişirdiği de oluyordu. “Siz öğrencisiniz, öğrencinin her zaman fazladan yemek takviyesine ihtiyacı vardır,” derdi. Biz de evde yaptığımız salçalı makarna veya patates kızartmalarını bakkala getirip hep birlikte afiyetle atıştırıyorduk arada bir. Yemeğin ardından çayla birlikte kitapların dünyasından, edebiyattan, kültürden, memleket halinden sohbet ediyorduk. Taşı gediğine koyarcasına öyle ilginç tespitleri vardı ki Bakkal Rüstem’in, memleketin bu kadar net fotoğrafını çeken az bulurdunuz:

“Necip Fazıl ne güzel yazmış... ‘Allah’ın on pulunu bekleye dursun on kul, bir kişiye tam dokuz, dokuz kişiye bir pul.’ Aslında Necip Fazıl da bu memleketin değeri, Nâzım Hikmet de... Peki, bir sistem nasıl oluyor da vatan için dertlenen, memleketi uğruna hapislerde çürümeyi göze alan insanları vatan haini haline getiriyor? Hem birileri ‘vatan haini’ deyince insan vatan haini oluyor mu?”

“Kazandığımdan fazlasını vergiye veriyorum. Enflasyon denilen canavar var, bir türlü doymuyor. Sattığımız bir malı yerine koymakta zorluk çekiyoruz. Toptancılarla köşe kapmaca oynuyoruz çoğu zaman. Hangi hükümet gelirse gelsin, vergi yükünü toplumun alt kesimine yıkıyor. Aktörler değişiyor fakat bu düzen değişmiyor bir türlü. İktidara sağ da gelse, sol da gelse bir... Küçük esnaf asgari ücret kadar gelir elde edemiyor? Biz belki de alışkanlığın etkisiyle böyle sürdürüyoruz hayatımızı...”

Müşterileriyle girdiği esprili diyaloglar bile insanı düşündürmeye yeterdi. Yara bandı isteyen bir müşterisine şöyle cevap vermişti:

“Kanayan yara çok, fakat kapatacak yara bandı yok.”

Sohbetlerimizde şiir dünyasının farklı kutuplardaki büyük temsilcilerine sık sık atıfta bulunurdu ki bunun anlaşılır bir nedeni vardı, bir yandan da yazıyordu. Ama Cahit Külebi’ye özel bir hayranlık besler, sık sık onun meşhur şiiri İstanbul’dan şu bölümü memleket özlemiyle okurdu:

“Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Niksar’da evimizdeyken
Küçük bir serçe kadar hürdüm.”

Şiiri okuduktan sonra efkârlanıp anlatırdı kalbinden geçenleri:

“Hepimiz aslında büyük bir köy olan bu şehirde gurbetteyiz arkadaşlar. Asıl memleketimizden, köyümüzden uzakta. Yarın da başka bir gurbete gideceğiz belki kim bilir... Ama aslında bu dünyada gurbette değil miyiz? Dünya hepimizin gurbeti değil mi? Ait olduğumuz yerden uzakta, dünyaya çile çekmek için gelmişiz sanki. Bununla ilgili bir şiirim var ama sizinle epey sonra paylaşacağım.”

Öyle güzel şiirleri vardı ki kahverengi kaplı ajandasına düzgün bir yazıyla kaydettiği, o kendine özgü ses tonuyla okuyup yorumlar, insanı uzak iklimlere taşırdı bir anda. Şiirlerini bizimle paylaşması için ısrarcı olurduk. İlk önce temkinli yaklaşmıştı. Sonra sıcağı sıcağına bizzat kendisi paylaşmaya başladı. Bazen de bize okuturdu yüksek sesle. Aşk, memleket sevgisi teması ağır basıyordu. Ama ben en çok ‘Bir Boz Kedinin Ölümü’ isimli sıra dışı şiirini sevmiştim. Şiirde geçen ifadeleri şimdi tam hatırlayamıyorum ama otomobilin altında kaldıktan sonra cadde ortasında can çekişerek ölen kediye dair duyduğu üzüntüyü çok etkili bir şekilde anlatmıştı Bakkal Rüstem. Belli ki yüreğine çok dokunmuştu bu sahne. Ben de şiiri yüksek sesle okurken ağlamaklı olmuştum, arkadaşım Hüseyin’in de gözleri dolmuştu.

Aşk üzerine söyleyecek bir hayli sözü vardı Bakkal Rüstem’in. Shakespeare’in ünlü Venüs ve Adonis şiirine atıfta bulunurdu arada bir:

“Bakın Shakespeare Adonis’i nasıl konuşurmuş gençler: ‘Bir kez tatlı baksan bana, iyileştiririm seni / Bu bozsa da benim varlığımı, yok etse de beni.’ Ama Adonis karşılık vermemiş, ne yapmış, av peşinden gidip telef olmuş. Ben bu Adonis’i anlamıyorum, bir insan kendisini bu kadar seven birine, üstelik karşısındaki Venüs gibi bir tanrıça ise nasıl kayıtsız kalabilir?”

Refik Halit Karay’ın Memleket Hikâyeleri’ni çok severdi. Özellikle kaz dövüşü nedeniyle herkese küsüp memleketi terk eden Küs Ömer’e bayılırdı.

“Aslında bazen öyle davranışı geliyor insanın, her şeyi geride bırakıp uçsuz bucaksız özgürlüğe kaçma isteği duyuyorsun. Bedeli ne olursa olsun. Gerçi böyle bir özgürlük yok dünyada! Biliyor musunuz, Küs Ömer gibi bir akrabam var benim de. Ufak bir şeye küsüp, memleketi terk edip Almanya’ya kadar gitti. Orada küsmeden nasıl sürdürüyor hayatı merak ediyorum. Almanlar küsmekten falan anlamaz çünkü! Beni çok etkileyen kitaplar arasında Refik Halit Karay’ın hikâyelerinin yanı sıra iki eseri de sayabilirim her zaman: Cengiz Aytmatov’un Gün Olur Asra Bedel’i ve Mehmet Selimoviç’in Bosna’da birkaç asır önce yaşayan bir Mevlevi dervişinin hayatını anlatan, adalet ve suçu da sorgulayan, tasavvufi unsurlarla bezeli Derviş ve Ölüm romanı... Şu ünlü pasaj Derviş ve Ölüm’den:

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.